

ע ל י י ת נ ו

תשעה עלו על הקרקע בי' טבת תרפ"ג (דצמבר 1922) והם: יואל ברגמן, אפרים אפרימוביץ, נחום פריצקר — זכר כולם לברכה וייבדלו לחיים: שרגא כהנוביץ, נח פרובר-יגורי, יעקב פרוז'נסקי-אחוה, האחים קריצ'בסקי ואני — הבחורה היחידה ביניהם. כעבור כמה חדשים הגיעו אלינו: יצחק פרובר-יגורי, משפחת הפריצקרים ונחמיה פייגין.

אפרימוביץ עבר לאחר שנים מספר לאילת-השחר ושם נפטר. שני האחים פריצקר עזבו את יגור אחרי הצטרפותה לעין-חרוד. הם התנגדו לקיבוץ גדול. בעצם היו רוצים להפוך את יגור למושב והיו אולי נשואים, לו יגור היתה נשאת במתכונת של קבוצה קטנה. נחום פריצקר נספה בתאונה לפני שנים מספר. האחים קריצ'בסקי נסעו לרוסיה לשם ביקור קרובים ושם נשארו עקב סיבות משפחתיות. פייגין עבר למושב ויעקב פרוז'נסקי-אחוה, ממיסדי הקבוצה ופעיליה הראשיים עבר לפתח-תקוה, בכדי לארגן קבוצות מעבר התישבותיות. בצורה כזאת קמה גבעת-השלושה, אשר יעקב פרוז'נסקי-אחוה היה חבר בה מיומה הראשון. עתה הוא חבר עינת.

*

יואל ברגמן ז"ל נולד בכפר סמוך לעיירת. הוא היה בן להורים אמידים, אביו היה מנהל חברה לספינות-מסע על הדניפר. היה זה אמנם בית ציוני, אבל רק יואל עלה ארצה. כל המשפחה היגרה לארצות-הברית. החלטתו לעלות הפתיעה את כולם. בזמנו השתייך למפלגה הסוציאל-דימוקרטית. כהרבה צעירים באותה תקופה ברוסיה גמר בית-ספר תיכון כאקסטרן, כלומר: למד באופן פרטי מחוץ לכותלי בית-הספר, אשר קיבל תלמידים יהודיים בהגבלה לפי אחוז מסוים, ואחר כך עמד בבחינות בגרות. בית הורי שימש מקום מיפגש לנוער הציוני בעירנו, שהשתייך לצעירי-ציון. גם ברגמן היה מבאי ביתנו וזה השפיע לא מעט על עיצוב הכרתו הציונית. בקיוב ואחר כך ביקטרינוסלב — לשם נסע להשתלם בלימודיו — נפגש עם חוגי פועלי-ציון שהתחילו אז להתארגן ברוסיה, הצטרף למפלגה והתבלט תיכף בפעילותו, מסירותו וקנאותו.

שלוש תכונות אלו ציינו אותו גם בארץ. נוסף לכך היה בעל אופי חזק והודות לזה עמד במשברים קשים ואכזבות לא מעטות שפקדוהו בשנים הראשונות לעליתו ארצה, אשר נגרמו ברובן ע"י השוני בין החינוך המפלגתי בגולה ובין המציאות הקשה האפורה בארץ בשנים ההן. ברגמן הצטרף ל"אחוה" מראשית היווסדה ואחרי יציאתו של פרוז'נסקי-אחוה מיגור היה הוא הרוח החיה וממעצבי דמותה של הקבוצה בראשית צעדיה ההתישבותיים ביגור.

*

עליתי ארצה בשנת 1921, עירתי פיאטרקוב הסמוכה למינסק ברוסיה הלבנה הצטיינה — ככל העיירות היהודיות בתחום המושב — בנוער תוסס ומרדני. היו שם כל המפלגות היהודיות שפעלו ברוסיה הצארית: ציונים, צעירי-ציון, בונד, טריטוריאליסטים וכו'. בבית הורי היה, כאמור, המועדון של צעירי-ציון. אני עוד זוכרת את האסיפות והוויכוחים הסוערים על דרכי הפעולה הציונית, על העליה ארצה ועל לימוד העברית.

עם נסיגת הפולנים מן העיר בשנת העשרים וכיבושה ע"י הצבא האדום, יצאה כל המשפחה שלנו וכמו כן רוב הנוער את העיר והמטרה היא פינסק, שהיתה בידי הפולנים, בכדי לעלות משם ארצה. הודות להשתדלותנו נתקבל סכום כסף הגון מבא-כוח הג'וינט, שהספיק להוצאות הדרך לקבוצת הנוער. כתוצאה מטיפולו המסור של ברגמן קיבלה משפחתי סרטיפיקטים. בדרך לארץ נפגשתי עם ברגמן בווינה לשם הגיע לקונגרס הציוני השנים-עשר. מהאניה באנו ישר למחנה "אחוזה" על הר הכרמל ושהינו שם פחות משנה עד עליתנו על הקרקע ליגור. עבדתי בבישול, נטיעות ועבודות אחרות.

*

כאילו היה זה אך אתמול זוכרת אני את הנסיעה ליעזור כדי לראות את אדמת שומריה — יגור בעתיד. נוסעים חברי המרכז החקלאי, ברגמן, פרוז'נסקי ומזמינים גם אותי, ה"חלוצק'ה", שגם אני אראה. באנו לשדות שומריה, ראיתי רק ביצות גדולות. הם הלכו ואני אחריהם. הגענו לחצר החושות, הרצפלד הצביע עליהן ואמר: פה תצטרכו לגור, עד שתעברו למקום התישבותכם הקבוע. אני מביטה וחושבת בלבי: "כאן יגורו אנשים, כאן יבנו ישוב?" לא יכולתי לתאר לעצמי זאת. נוסעים בחזרה למחנה שלנו על הכרמל. ברגמן שמח מאוד: "אינכם מבינים, זה מקום נהדר, ממש שויצריה". שואלים אותי באירוניה: "בו ומה דעתך?" לא ענית.

מימין לשמאל: יואל ברגמן, אמא פריצקר, אסתר ברגמן, כהנוביץ ואבא פריצקר

בבית נערך דיון. ברגמן בדעה שצריך לעלות על הקרקע, אין מקום יותר יפה, קרוב לעיר. „אינכם מבינים — הוא טען — הלא זה, א גאלדענער פינגערל“ (טבעת זהב). אחרי וויכוחים ואסיפות החליטו סוף סוף לעלות. קיבלו תקציב שהספיק לסידור רפת וקצת אספקה לפרות. ביחס לכלכלת החברים החליטו: חלק יעבוד במשק, חלק יעבוד בעיר, תהיה עבודה מכניסה, נחיה וניבנה את המשק. ברגמן נסע ליסוד המעלה והביא 3 פרות ועגלה אחת, הוא היה מאושר — משק יפה — ועבר יחד עם עוד שלושה חברים ועם „המשק“ למקום ההתיישבות. אני ועוד כמה חברים נשארנו לחכות לפרובר שעמד לבוא מירושלים עם זוג בהמות. פרובר הגיע למחרת והביא עמו את זוג הבהמות הלבנות ההיסטוריות. באו לקחת אותנו בזה הלשון: „למה אתם מחכים? מחר בבוקר כולם צריכים להיות פה במקום“. נכנסנו לחדר האוכל. עמד שם שולחן שבור, מנורה קטנה, שני ספסלים. לשבת כמה רגעים במקום אחד אי אפשר היה, הפרעושים לא נתנו מנוח. באסיפה זאת החליטו שאנחנו צריכים לעלות בימים הקרובים ביותר. נשארנו ללון. לא יכולתי להשלים עם הליכלוך וישבתי כל הלילה עם השומר. למחרת קבלתי חום — 40 מעלות. החברים התיחסו לזה כלדבר רגיל — מובן, מקום קדחני, כולנו נקדח, לך „חלוצקה“, יהיה יותר קשה. חזרתי לכרמל ולא מיהרתי לרדת ליגור.

סוף סוף אספנו את כל ה„פעקלאך“ שלנו על העגלה ואנחנו הולכים ברגל ליגור. בחוץ גשם, בוך, אנחנו הולכים ולא מרגישים בזה. מצברוח טוב. סידרנו חדר אחד לשינה ובו תשע מיטות וקופסת אבקה נגד פרעושים. הלילה שוב עבר עלי ללא שינה. עם קופסת האבקה ביד ניהלתי „מלחמה“ בפרעושים. החברים צוחקים, ברגמן אומר: „במחניים יותר גרוע“.

הייתי חברה אחת ויחידה ועבדתי במטבח, במאפיה וגם בכביסה. סידרנו את חדר האוכל ואת המטבח בחדר אחד, שלא יצטרכו לרוץ ממקום למקום. החברים התחשבו בי, לא נתנו לי להתרוצץ הרבה וסידרו תורנות להגשת האוכל ושטיפת הכלים.

בחדר מצאנו שני ארגזים קטנים שנשארו מהבעלים הקודמים וסידרנו עליהם את הפרימוס ואת הפרודוקטים למטה וכיסינו אותם בנייר לבן. היה די נעים. התפריט היה אצלי תמיד מוכן וקבוע. מה שאכלו בבוקר, זאת בערך אכלו בצהרים — ומה שהיה בצהרים — אכלו בערב. מצאנו שבשעועית ישנם הרבה חומרים מזינים ואכלו אותה שלוש פעמים ביום. החברים ניחמו אותי שיש מקומות, בהם הכלכלה היא עוד יותר גרועה. רציתי לשפר את האוכל, אך החברים התנגדו משום שהתקציב לא הספיק.

כעבור עשרה חדשים, אחרי הכנות ממושכות, עברנו למקום הקבוע. העמידו שלושה צריפים ראשונים, חדר-אוכל, רפת ואורווה וכן גם מחסן תבואות. הקבוצה התחילה לגדול ובזמן קצר הגענו לעשרים וחמישה חברים. בינתיים התגברה הקדחת והיו ימים שלא היה מי שיצא לעבודה.

כמעט כל החברים היו וותיקים בארץ ומנת הקדחת הגדולה ביותר נפלה בגורלי. השתדלתי להתגבר והייתי עובדת וקודחת. ראיתי את התפתחות המקום ופריחתו והתקשרתי אליו בכל נפשי.

היו כמה עזיבות של חברים בגלל מחלת הקדחת, אבל הוותיקים קדחו, סבלו והמשיכו. התגברנו על הכל והגענו הלום. המקום גדל והתפתח. ברגמן האופטימיסט, שחלם את הלום הקומונה הגדולה — לא הספיקו לו כוחותיו ונעקר מאתנו. חזונו הולך ומתגשם.